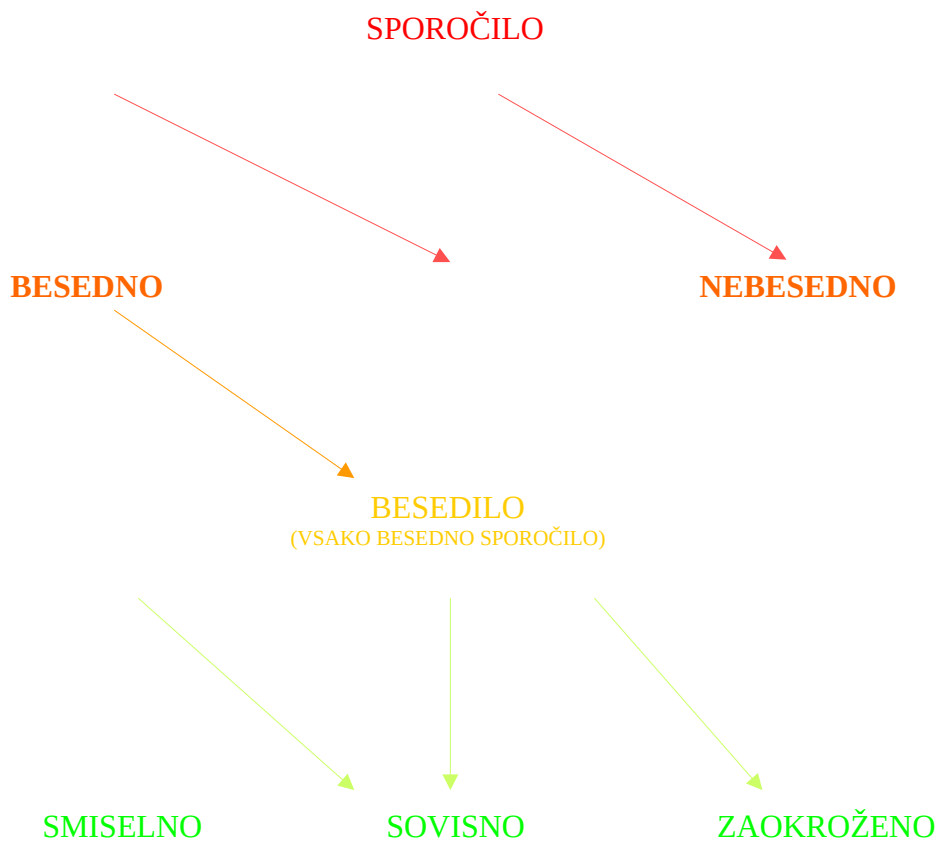

BESEDILO

- ko **sporočamo** tvorimo sporočila
- ker **sporočamo z besednim ali nebesednim jezikom** je sporočilo **besedno ali nebesedno**
- **BESEDILO** je le tisto besedno sporočilo iz katerega lahko zaradi njegove urejenosti prepoznamo **čemu je nastalo** in **o čem govori** → **prepoznamo namen in temo**, v katerem **se povedi smiselno navezujejo** druga na drugo in v katerem **ne manjka noben za razumevanje bistven podatek**

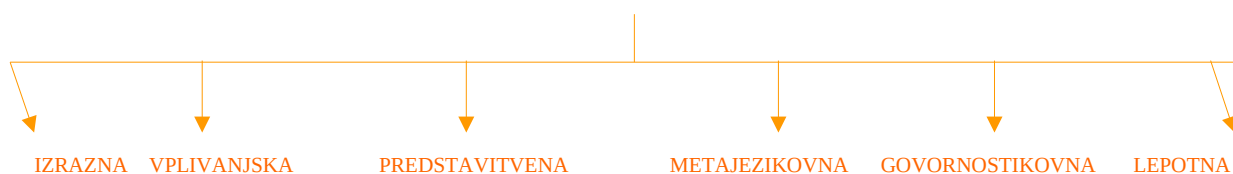
Med navedenimi besednimi sporočili so besedila le tista ki so:

- **SMISELNA** → imajo prepoznaven namen in temo
- **SOVISNA** → posamezni deli besedila so med seboj logično in slovnično povezani
- **ZAOKROŽENA** → tvorijo vsebinsko in oblikovno celoto

VLOGE BESEDILA

VLOGE BESEDILA

VLOGE BESEDILA	
IZRAZNA	Besedilo vsebuje podatke o okoliščinah sporočanja predvsem o sporočevalcu. Poudarjena je pri besedilih v katerih sporočevalec izraža svoje razmerje do tistega o čemer govori ali piše
VPLIVANJSKA	Besedilo vsebuje podatke o sporočevalčevem namenu . Njen cilj je vplivati na naslovnika
PREDSTAVITVENA	Besedilo vsebuje podatke o zunanji predmetnosti
METAJEZIKOVNA	Besedilo vsebuje podatke o danem besednem jeziku . Izrazita v besedilih s katerimi posebej pojasnjujemo pomen besed
GOVORNOSTIKOVNA	Besedilo vsebuje podatke o prenosniku . Poudarjena je pri besedilih s katerimi navsezujemo ali preverjamo stik z naslovnikom → vsebina ni pomembna
LEPOTNA	Besedilo gradi na zvočnosti, ritmu, harmoniji, lepoti jezika . Pomembna je pri umetnostnih besedilih

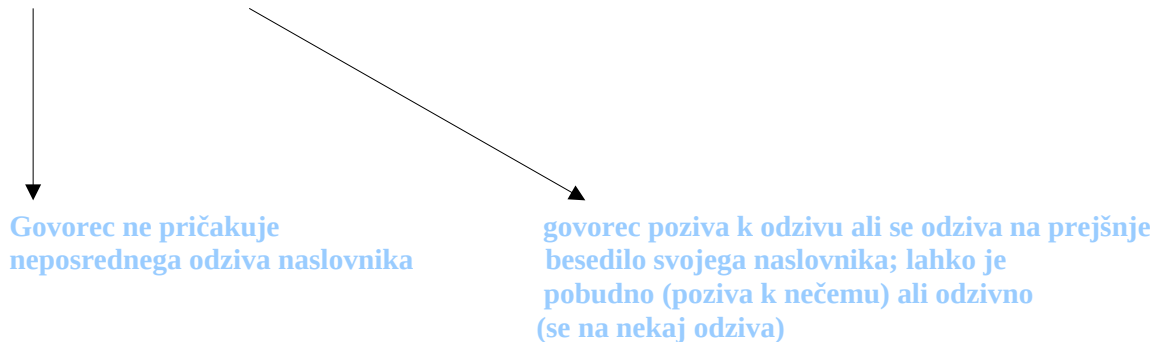
UMETNOSTNA IN NEUMETNOSTNA BESEDILA

NEUMETNOSTNO BESEDILO	UMETNOSTNO
Govori o resničnem svetu → podatki so preverljivi	Govori o domišljajskem svetu → podatki niso preverljivi
Ima praktičen namen	Večinoma nima praktičnega namena
Lepotna vloga je podrejena drugim vlogam	Lepotna vloga je zelo pomembna
	Deluje domišljaja
	Obstoj oseb ni pomemben

GOVORJENA IN ZAPISANA BESEDILA

GOVORJENA	ZAPISANA
Slušni prenosnik	Vidni prenosnik
Značilni glasovi in druge zvočne prvine	Črke, ločila in druga znamenja
Spontanost (govorec se sproti odziva)	Knjižni jezik
	Sporočevalec ima čas pripraviti besedilo

ENO IN DVOGOVORNA BESEDILA

SUBJEKTIVNO IN OBJEKTIVNO BESEDILO

- **SUBJEKTIVNA BESEDILA**: izražajo svoja čustva, mnenje,...izraža sebe, svoje osebno razmerje do ubesediljenega
- **OBJEKTIVNA BESEDILA**: sporočevalec podaja le stvari, ki so preverljive in so podatki stvarni. Govorec nima osebnega razmerja do predmetnosti. Ponavadi so to strokovna besedila.

ZASEBNA IN JAVNA BESEDILA

ZASEBNA	JAVNA
Namenjena posamezniku ali manjši skupini	Namenjena množici ljudi
Zasebni podatki	Nagovor je uraden
V besedilih sta tudi ime, priimek → naslovnik	Objavljena v časopisih, revijah
	Namenjena javnosti

URADNA IN NEURADNA BESEDILA

- **URADNA BESEDILA**: namenjena so družbeno neenakovrednemu naslovniku, imajo uradni nagovor in uradni zaključek, naslovnika sporočevalec vika, seba pa podpiše z imenom, priimkom in družbeno vlogo
- **NEURADNA BESEDILA**: namenjena družbeno enakovrednemu naslovniku, imajo neuradni nagovor in pozdrav, nagovor je večinoma v imenu, prisotno je tikanje, v pismih razodeva svoje mnenje in druge osebne lastnosti, sebe pa sporočevalec poimenuje zgolj z imenom

PRAKTIČNOSPORAZUMEVALNA, URADOVALNA, STROKOVNA IN PUBLICISTIČNA BESEDILA

- PRAKTIČNOSPORAZUMEVALNA

- tvorimo jih **doma**
- z njimi sporočamo **vsakdanje stvari, ki jih doživljamo in so naslovniku manj znane**
- **močno se razodevamo** → sporočamo o stvareh ki smo jih mi doživeli
- **zelo subjektivna**
- hkrati vanje **vpletamo naslovnika**
- večinoma govornjena → **dvogovorna**

- URADOVALNA

- **uradno in zasebno**
- namenjena **posamezniku** in ne javnosti
- sporočevalec in naslovnik → **neenakomerno razmerje**
- **ustrezne teme vezane na sporazumevanje med uradno osebo in stranko**
- **tema je izrecno navedena**
- sporočevalec se **ne razodeva**
- **objektivna besedila**
- zapisana ali govornjena
- večinoma **dvogovorna**

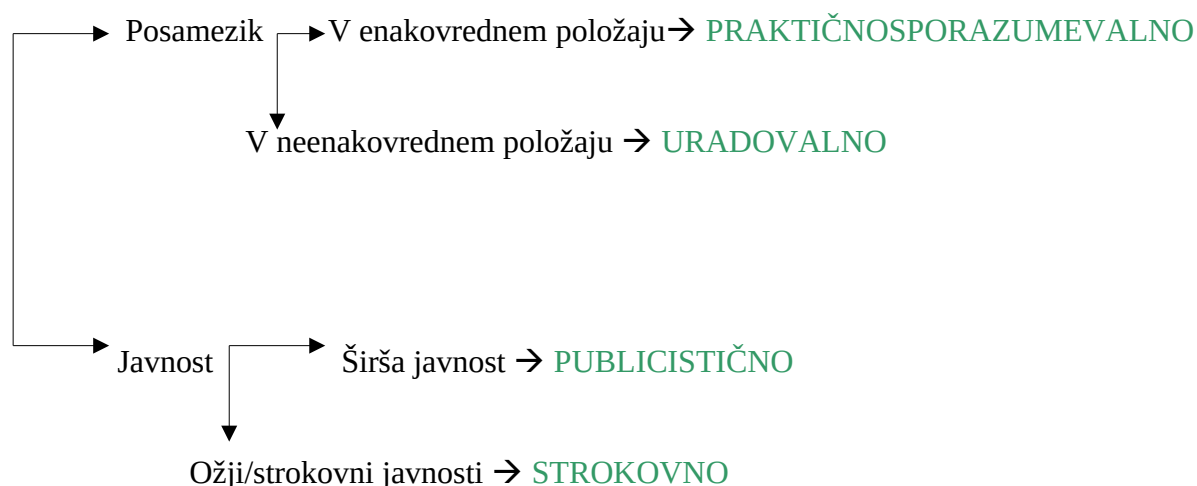
- PUBLICISTIČNA

- namenjeno **široki javnosti**
- objavljena v **množičnih občilih**
- zapisana in/ali govornjena
- naslovnik **množičen in interesno različen**
- obravnavajo **splošne teme in jih podajajo na lahek in razumljiv način**
- večinoma **subjektivna**
- navadno **enogovorna**

- STROKOVNA

- namenjena **strokovni/ožji javnosti**
- tvorijo jih **strokovnjaki določenega področja**
- namenjena ljudem, ki imajo **iste strokovne interese**
- **tematika omejena, vezana na določeno stroko**
- uporabljeni **strokovni izrazi**
- sporočevalec se **ne razodeva** → objektivno besedilo
- zapisana ali govornjena
- večinoma **enogovorna**

BESEDILO

PRIKAZOVALNA, ZAGOTOVLJALNA, VREDNOTENJSKA, ČUSTVENA, POZIVNA, POIZVEDOVALNA, POVEZOVALNA IN IZVRŠILNA BESEDILA

- **PRIKAZOVALNA** – sporočevalec jih je tvoril zato da bi še **naslovnik zvedel tisto kar že ve on (novica, obvestilo, poročilo, predstavitev ...)**
- **ZAGOTOVLJALNA** – sporočevalec jih je tvoril zato da bi **naslovnik verjel tisto kar verjame on (obljuba, grožnja, prisega, naročilnica, prijavnica. ...)**
- **VREDNOTENJSKA** – sporočevalec jih je tvoril zato , da bi **naslovnik sodil o čem tako kot sodi on (kritika, ocena, graja, pohvala, komentar)**
- **ČUSTVENA** – sporočevalec jih je tvoril zato da bi **naslovnik doživel stvarnost ali sebe tako kot jih doživlja on (nekrolog, ljubezensko pismo ...)**
- **POZIVNA** – sporočevalec jih je tvoril zato da bi **naslovnik naredil tisto kar želi sporočevalec (ukaz, zapoved, prepoved, nasvet, vabilo, navodilo ...)**
- **POIZVEDOVALNA** – sporočevalec jih je tvoril zato da bi **od naslovnika dobil določene podatke (vprašanje, anketa ...)**
- **POVEZOVALNA** – sporočevalec jih je tvoril zato da bi z **naslovnikom navezal ali ohranil osebni stik (opravičilo, pozdrav, zahvala, voščilo ...)**
- **IZVRŠILNA** – ko jih sporočevalec napiše in s tem **povzroči spremembe v družbeni stvarnosti (oporoka, pooblastilo, izrek, sodba ...)**

OBVEŠČEVALNA, OPISOVALNA, PRIPOVEDOVALNA, RAZLAGALNA IN UTEMELJEVALNA BESEDILA

- OBVEŠČEVALNA

- sporočevalec sporoča le to **kaj se dogaja**
- zelo pogosta tako v **zasebnem kot tudi v javnem življenju**
- **npr: tel. Imenik, listek za v trgovino, vozni red, jedilni list ...**

- OPISOVALNA

- **navedena lastnosti sestava delovanje**
- opisujemo lahko **tudi vsakdanje dejavnosti**

- PRIPOVEDOVALNA

- kadar sporočevalec predstavlja naslovniku to **kar se je zgodilo**
- ali **kar je sam doživel**

- RAZLAGALNA

- sporočevalec sporoča o **vzročnih in drugih razmerjih**
- besedila v katerih sporočevalec naslovniku **pojasnjuje pomen dane besede**
- pogosto jih najdemo **v strokovnih besedilih**

- UTEMELJEVALNA

- besedila **vsakdanjega življenja**
- ena pogostejših → saj **presojujemo svet okoli sebe**
- hkrati **svoje sodbe utemeljujemo** → povemo **na podlagi česa tako sklepamo**